

BANKU SAVIENĪBA

**VIENOTĀIS
UZRAUDZĪBAS
MEHĀNISMS**

No 2014. gada 4. novembra

**VIENOTĀIS
NOREGULĒJUMA
MEHĀNISMS**

No 2016. gada 1. janvāra

**HARMONIZĒTA
NOGULDĪJUMU
GARANTĪJU
SISTĒMA**

No 2015. gada jūlija

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) ir jauna Eiropas banku uzraudzības sistēma. Tas ietver Eiropas Centrālo banku (ECB) un iesaistīto valstu uzraudzības iestādes. Krīze likusi secināt, ka starptautiska mēroga finanšu institūciju uzraudzību efektīvāk var veikt pārrobežu līmeņa uzraugs, lai visās valstīs īstenotu vienotu uzraudzības pieeju un laicīgi novērstu problēmas kādā no valstīm. VUM piedalās visas eirozonas valstis. Pārējās ES valstis var brīvprātīgi pievienoties.

No ~6000 bankām ES ECB tieši uzrauga ~120 lielākās bankas, kam ir raksturīga starptautiska darbība.

ECB pašlaik uzrauga trīs Latvijas bankas – AS "Swedbank", AS "SEB banka" un AS "ABLV Bank".

Šo banku uzraudzībā ECB cieši sadarbojas ar FKTK. FKTK piedalās kopējās uzraudzības komandās un lēmumu projektu sagatavošanā.

FKTK turpina uzraudzīt pārējās bankas. ECB ir tiesības dot norādījumus vai atsevišķos gadījumos pārņemt arī šīs bankas tiešā uzraudzībā. FKTK turpina uzraudzīt citus finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus, piem., apdrošinātājus, pensiju fondus u.c.

ECB uzraudzības izmaksas segs tieši un netieši uzraugāmās bankas no visas eirozonas. ECB uzraudzības izmaksu apjoms 2015. gadā sasniedgs 326 milj. eiro.

Eirozonas līmeņa noregulējuma mehānisms ir nepieciešams, lai nodrošinātu vienādu pieeju noregulējuma procesam visās ES valstīs, ja, neskatoties uz ciešo uzraudzību, banka nonāk finansiālās grūtībās. Galvenais princips – izvairīties no nodokļu maksātāju līdzekļu izmantošanas noregulējuma izmaksu segšanai. Tas nozīmē, ja bankas problēmu gadījumā tiks pieņemts lēmums par tās glābšanu, zaudējumus, pirmkārt, segs bankas akcionāri un lielie kreditori. Tāpat varēs izmantot līdzekļus no Vienotā noregulējuma fonda, un tikai pēc tam var būt sniegts valsts atbalsts.

Vienotais noregulējuma fonds – tiks veidots jauns fonds, kurā eirozonas valstu bankas veiks regulāras iemaksas. Pakāpeniski astoņu gadu laikā tajā jābūt uzkrātiem 55 miljardiem eiro.

Vienotais noregulējuma mehānisms ES līmenī sāks darboties no **2015. gada 1. janvāra**, bet pilnā apmērā no **2016. gada 1. janvāra**, kad Vienotā noregulējuma valde sāks pildīt noregulējuma iestādes funkcijas.

Arī Latvijai, līdzīgi kā pārējām ES valstīm, ir jāveido **nacionālā noregulējuma iestāde**. Latvijā ir pieņemts lēmums neveidot pilnīgi jaunu iestādi, bet šīs funkcijas uzticēt FKTK.

Eirozonas līmenī tiks veidota **Vienotā noregulējuma valde**, kura pieņems lēmumus par banku noregulējumu sākšanu, nepieciešamo noregulējuma instrumentu izmantošanu, noregulējuma fonda līdzekļu izmantošanu. No katras eirozonas dalībvalsts būs viens pārstāvis. Nacionālā noregulējuma iestāde pilda valdes lēmumus un uzdevumus, kā arī nodrošina to ar nepieciešamo informāciju.

Noguldītājiem vienāds aizsardzības līmenis visā ES.

Jau patlaban noguldījumu garantiju sistēma nodrošina privātpersonu un uzņēmumu noguldījumu (piem., atlikums norēķinu kontā, krājkontā, depozītā u.tml.) izmaksu līdz 100 000 eiro apmērā katrai personai katrā bankā, ja iestājusies noguldījumu nepieejamība. Jaunā ES direktīva paredz, ka atsevišķos gadījumos noguldītājam ir iespēja saņemt papildus atlīdzību līdz 200 000 eiro, ja ir izpildīti likumā noteiktie kritēriji.

Noguldījumu garantiju fonda (NGF) līdzekļus pārvalda FKTK, un tajā regulāras iemaksas veic noguldījumu piesaistītāji (t.i., bankas un krājaizdevu sabiedrības, kas ir reģistrētas Latvijā). Uz noguldījumiem dalībvalstu banku filiālēs attiecas tās valsts noguldījumu garantiju sistēma jeb shēma, kurā banka ir reģistrēta.

Tā kā valsts garantē ikvienam bankas klientam atlīdzību līdz 100 000 eiro neatkarīgi no tā, vai konkrētajā brīdī NGF ir pietiekami daudz līdzekļu vai nav, tad gadījumos, ja līdzekļu nav pietiekami daudz, **NGF bankām varēs prasīt veikt ārkārtas iemaksas vai aizņemties no citām kredītiestādēm**.

Jaunā ES direktīva paredz uzlabotu piekļuvi noguldījumu garantijām – līdz 2024. gadam tiks pakāpeniski **saīsināts garantētās atlīdzības izmaksas termiņš** – no 20 līdz 7 darbdienām.

Paredzēta plašāka **klientu informācija**, nosakot, ka noguldītājam pirms konta atvēršanas tiek sniegta informācija par tiesībām saņemt garantēto atlīdzību un tās izmaksas kārtību.